

adekvat tushunish, ma'lumotni ahamiyatiga ko'ra saralash, ikkilamchi axborotni "ekrandan chiqarish", yangi bilimlarni tanqidiy baholash qobiliyatini o'z ichiga oladi.

Hozirgi kunda talabalarni o'qishga o'rgatish va tanqidiy fikrlashni egallashlari muhim vazifa bo'lib hisoblanadi. Yangi axborotlarga duch kelar ekan, talabalar uni mustaqil ravishda baholashi, unga turli xil nuqtai-nazardan qarashi, undan o'z ehtiyoj va maqsadlari yo'lida foydalana olish imkoniyati to'g'risida xulosa yasay olishlari zarur. Talabalar kelajakda haqiqiy tanqidiy fikrlaydigan inson bo'lib yetishish uchun talabalar ijodiy fikrlab, o'zini sinab ko'rishi va bunga oid malakalarni egallashi zarur. Talabalarni haqiqatan ham dolzarb muammo haqida fikrlash imkoniyatidan mahrum qilib, balki ularni tezda faol o'ylash jarayoniga kirishishga va tajribada amalga oshirishga imkon beradigan texnologiyalarni joriy qilish maqsadga muvofiqdir. Tanqidiy fikrlash talabalarga hayotning murakkab o'zgaruvchanlik ma'nosini tushunib yetishga, jamoaning ochiq fikrini rivojlantirishga yordam beradi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati:

1. Norboyeva S. Talabalarda ma'naviy kompetentlikni rivojlantirish (metodik qo'llanma). - Termiz, 2021. - B. 20.
2. Кулюткин Ю.Н. Диалог как предмет педагогической рефлексии. - СПб.: СПбАППО, 2002- B. 38.
3. Ishmuhamedov R., Abduqodirov A., Pardayev A. Ta'limda innovatsion texnologiyalar. Amaliy tavsiyalar. - T.: Iste'dod, 2008. - B. 15.

МУСТАҚИЛ ТАЪЛИМДА ТАЛАБАЛАРНИНГ РАҚАМЛИ КЎНИКМАЛАРИНИ РИВОЖЛАНТИРИШ

("Умумий педагогика" фани мисолида)

Н.Исакулова, ЎзДЖТУ профессори

Аннотация. Мустақил таълимда талабаларнинг рақамли кўникмаларини ривожлантириш "Умумий педагогика" фанида таҳдил этилган.

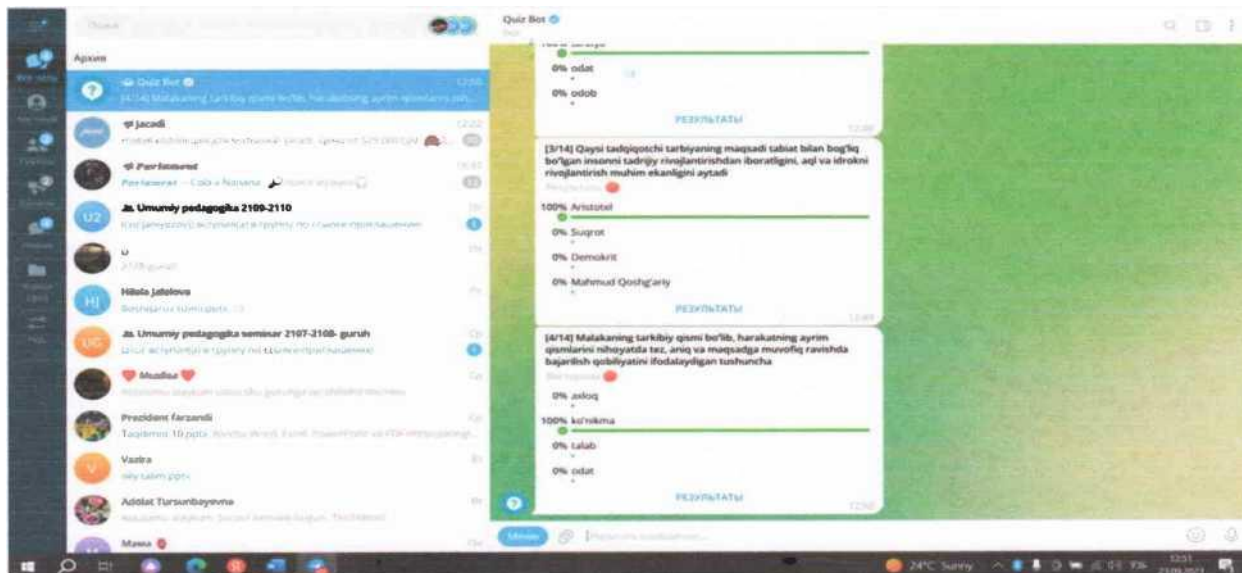
Калит сўзлар: ўргатувчи тестлар, ФАҚ, водкаст технологиялари.

Олий таълим тизимида талабаларга рақамли технологияларни тақдим этиш рақамли кўникмаларни ўзлаштириш учун имкониятлар яратиш, таҳдидий ва танқидий фикрлашни ривожлантириш, келажакда зарур бўладиган кенг куламли рақамли трансформация шароитида ёшларга билим ва кўникмалар бериш имконини беради. Масофавий таълим платформасини таълимнинг барча йўналишларида татбиқ этиш учун рақамли технологиялардан фойдаланишнинг умумий даражасини оширади, ўқув дастурларига доимий ўзгартиришлар киритини тақозо этади. Амалиётда рақамли кўникмаларнинг бошланғич, таянч, илгор ва профессионал даражалари маълум. Филологик ОТМ талабаларида эса рақамли кўникмаларнинг бошланғич, таянч даражаларини ривожлантириш мақсадга мувофиқдир.

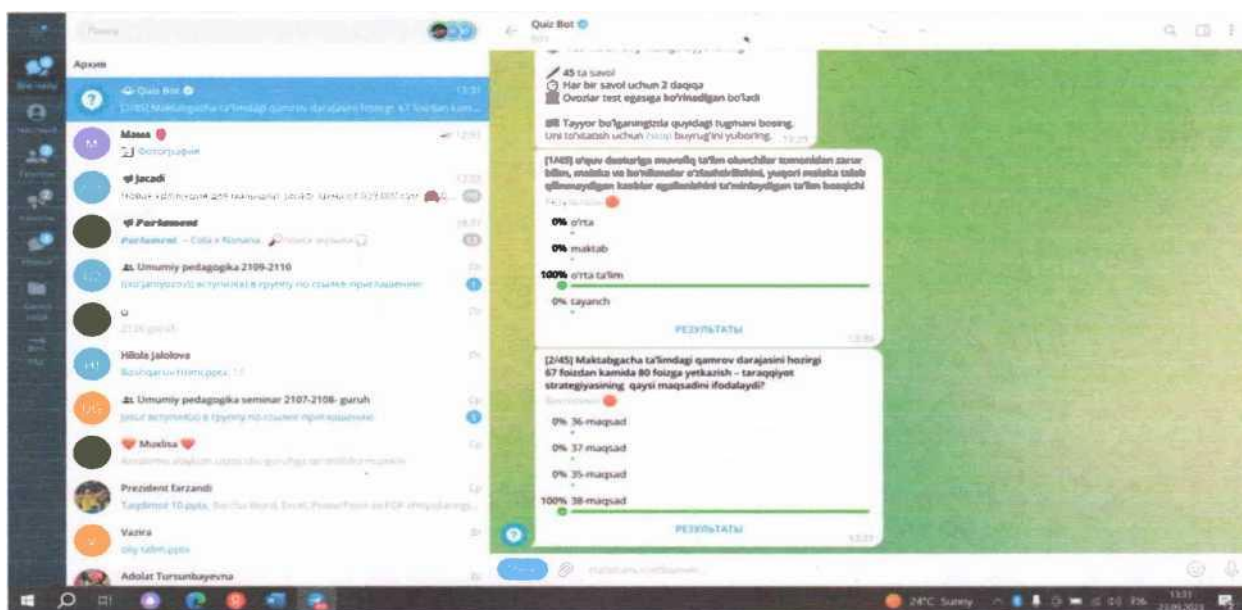
Талабаларнинг рақамли кўникмалари қуйидагича ривожлантирилади:

1. Талабаларнинг индивидуал, психологик ва ёш хусусиятлари.
2. Таълим фаолиятини рақамли ва оммавий ахборот воситаларини жорий этиш контекстида ташкил этиш хусусиятлари.
3. Рақамли маданият, рақамли саводхонлик, рақамли компетенция, рақамли хавфсизлик, рақамли кўникма тушунчаларининг мазмун-моҳиятини аниқлаш.
4. Ўқитувчиларнинг янги ижтимоий талаблари.
5. Ўқитувчи рақамли саводхонлигининг таркибий қисмлари.
6. Ўқитувчининг рақамли саводхонлиги [6].

Ўргатувчи тестлар телеграмм каналида Quiz Bot, Mytest, Ispring дастурлари асосида ишлаб чиқиш тавсия этилади. "Умумий педагогика" фанида "Умумий педагогика - таълим-тарбия назарияси. Умумий педагогиканинг илмий тадқиқот методлари" мавзусида 14 та саволдан иборат тест, "Ўзбекистонда таълим тизимини модернизациялаш жараёнлари ва унинг ҳуқуқий-меъёрий асослари. Таълим муассасаси менежменти" мавзусида 45 та саволдан иборат тест телеграмм каналида Quiz Bot орқали ишлаб чиқилди (1-2-расмларга қаранг):

1-расм. "Умумий педагогика - таълим-тарбия назарияси. Умумий педагогиканинг илмий тадқиқот методлари" мавзусида 14 та тест саволлари

2-расм. "Ўзбекистонда таълим тизимини модернизациялаш жараёнлари ва унинг ҳуқуқий-меъёрий асослари. Таълим муассасаси менежменти" мавзусида 45 та тест саволлари

"Таълим шакллари, методлари ва воситалари таснифи", "Замонавий даре типологияси ва унга қўйилган дидактик талаблар", "Педагогик касбий компетентлик ва унга хос сифатлар", "Педагогик маҳорат асослари ва унинг таркибий

Пслвг (февшв потсважлштг тарквбн асоелари ва jsуар имойвлларвв аajsа-inin умт комоваа flair
1) Максшн-могилн Ышнуш; 2) Муаммон хлартсга н'злв; 3) Индиануджлнкка зршшн; 4) МАМУКМ "кднуш; 5) Имкошнпларн ошпрн боршн; 6) Ыр Cs-guwt шшн, тгнзшх; 7) Тсзор-фалштлг ендшлв 8) Креаншлкннг Ёркн намоем
блшм; 9) ЫхоллАШнатлзлрглантнш 10) Рефлексн-бахолш; 11) Шхсннг нншкшлдг зуусналлари н tagno) фалшлдл ргтшн смфталарннг узро JГггклгш

1-жадвал.

№	Мавзулар	Гуруҳ	Видеонинг электрон ресурслари
1.	Тарбия назарияси (Глобаллашув жараёнларининг тарбияга таъсири]	1-гуруҳ	Globallashuv asoslari video - поиск Яндексa по видео (yandex.ru)
		2-гуруҳ	Axborotli olam muammolari va internet - поиск Яндексa по видео (yandex.ru)
		3-гуруҳ	Tarbiya 7-dars. Kitob donishmand - поиск Яндексa по видео (yandex.ru)
		4-гуруҳ	Tarbiya 8-dars. Muvafaqqiyat - поиск Яндексa по видео (yandex.ru)
2.	Миллий тарбия усуллари ва восита- лари (ёшларда илмий ва умуммаданий	1-гуруҳ	Миллий қўғирчоқлар-муҳим тарбия воситаси - поиск Яндексa по видео (yandex.ru)
		2-гуруҳ	Munozara maydoni Миллий фильм ва сериаллар тарбия воситасими? [16.02.2021] - поиск Яндексa по видео (yandex.ru)

	дунёқарашни шакллантириш зарурияти)	3-гурӯҳ	Do'stga Xiyonat #ibrat #tarbiya - поиск Яндекса по видео (yandex.ru]
		4-гурӯҳ	Янгиликлар 24 Таълим-тарбия тизимини янада такомиллаштириш - поиск Яндекса по видео (yandex.ru]
3.	Ижтимоий педагогика амалий фаолият соҳаси сифатида (Ўзбекистонда ижтимоий педагогиканинг ривожланиш тарихи. Ижтимоий- педагогии тадқиқотлар)	1-гурӯҳ	Ижтимоий ҳимоя миллий агентлиги ташкил этилди - поиск Яндекса по видео (yandex.ru]
		2-гурӯҳ	Munosabat Тиббий-ижтимоий хизматларни ривожлантириш агентлиги фаолияти [04.10.2021] - поиск Яндекса по видео (yandex.ru]
		3-гурӯҳ	Кексалар ва ногиронлиги бўлган шахслар учун интернат уйи ҳудудида "Кексалар боги..." - поиск Яндекса по видео (yandex.ru]
		4-гурӯҳ	Mening huquqim Аҳолини ижтимоий ҳимоя қилиш тизимини янада такомиллаштириш [21.06.2022] - поиск Яндекса по видео (yandex.ru]
4.	Шахсни ривожланиши, ижтимоийла-шуви ва тарбиялаш масалалари (Ижтимоийлашув омиллари ва воситалари. Боланинг социумда ривожланиши]	1-гурӯҳ	Кариялар уйи Humoyun Mirzo - Qariyalar Uyi - поиск Яндекса по видео (yandex.ru]
		2-гурӯҳ	Глобал трансформациялар даврида янги авлодни тарбиялаш: муаммолар ва истиқболлар - поиск Яндекса по видео (yandex.ru]
		3-гурӯҳ	Miinosabat Ихтисослаштирилган мактаблар фаолияти ва таълим-тарбия сифатини ошириш... - поиск Яндекса по видео (yandex.ru]
		4-гурӯҳ	Qarshi shahar 33-Imkoniyati cheklangan bolalar uchun ixtisoslashtirilgan maktab - поиск Яндекса по видео (yandex.ru]
5.	Оилада соғлом маънавий муҳитни барқарорлаштириш. Мактаб ёшидаги болалар ва маҳалла билан олиб бориладиган ижтимоий педагогик фаолият	1-гурӯҳ	"Online Mahalla" ахборот тизими - поиск Яндекса по видео (yandex.ru]
		2-гурӯҳ	Otalar so'zi Эркатоё ўғил [14.02.2022] - поиск Яндекса по видео (yandex.ru]
		3-гурӯҳ	Оилада жанжалларнинг сабаблари нимада? ОИЛА Психологияси курси - поиск Яндекса по видео [yandex.ru]
		4-гурӯҳ	Munozara maydoni Фарзанд камолотида мактаб ва оила хдмкорлиги етарлими? [25.05.2021] - поиск Яндекса по видео fvandex.ru!

"Тарбия назарияси (Глобаллашув жараёнларининг тарбияга таъсири)" мавзусида глобаллашув жараёнларига, "Миллий тарбия усуллари ва воситалари (Ёшларда илмий ва умуммаданий дунёқарашни шакллантириш зарурияти)" мавзусида тарбия мазмунидаги, "Ижтимоий педагогика амалий фаолият соҳаси сифатида (Ўзбекистонда ижтимоий педагогиканинг ривожланиш тарихи. Ижтимоий-педагогик тадқиқотлар)" мавзусида ижтимоий иш ходимларига, "Шахсни ривожланиши, ижтимоийлашуви ва тарбиялаш масалалари (Ижтимоийлашув омиллари ва воситалари. Боланинг социумда ривожланиши)" мавзусида боланинг социумда ривожланишига, "Оилада соғлом маънавий муҳитни барқарорлаштириш. Мактаб ёшидаги болалар ва маҳалла билан олиб бориладиган ижтимоий педагогии фаолият" мавзусида оилага оид водкаст технологияларидан фойдаланилади.

Форум (Форум) - элементи узоқ вақт давомида фойдаланувчилар ўртасида мулоқотни ташкил этади. Форум модулини чат модулидан фарқи бўлиб, чат аниқ бир вақт мобайнида қисқа хабарлар орқали мулоқот ташкил этиш учун хизмат қилади. Форум эса чатга қараганда кенгроқ тушунча бўлиб, аниқ бир масала бўйича узоқ вақт давомида фойдаланувчилар ўртасида музокара олиб боориш имконини яратади. Музокара мобайнида фойдаланувчилар матнли ва графикли маълумотлардан фойдаланишлари мумкин. Форум янгиликларига аъзо бўлган фойдаланувчилар форум янгиликлари ҳақида доимий хабардор бўлиб туради. Форум хабарлари профессор-ўқитувчилари ҳамда талабалар томонидан ҳам баҳоланиши мумкин. Натижавий баҳолар журналига ёзилишида иккала гуруҳ аъзолари берган баҳолари бирлаштирилади. Форум элементидан қуйидаги ҳолатларда фойдаланиш мумкин:

талабалар бир-бирлари билан яқиндан танишиш учун очиқ мулоқот интерфейси сифатида;

курс эълонларидан (янгиликлар форумига аъзо бўлганлар учун) хабардор бўлиш учун;

курс мундарижаси ёки курс маълумотларини муҳокама қилиш учун;

шахсий учрашувларда ташкил этилган мулоқотни давом эттириш учун;

профессор-ўқитувчилар хдмкорлик муҳитини ташкил этиш учун (яширин форум шаклида);

маслаҳат маркази учун (профессор-ўқитувчилар ва талабалар учун);

жумбоқ, ақлий ҳужум каби мавзулар доирасида муҳокама-мунозара олиб бориш мақсадида [7].

"Дидактика - таълим назарияси (Педагогик жараён. Таълим тамойиллари ва қоидалари)", "Коррекцион педагогика (махсус педагогика) асослари", "Инклюзив таълим педагогикаси. Ижтимоий педагогик фаолият методикаси ва технологияси" мавзуларида ФАҚ саволлар банкидан намуналар қуйидагича ишлаб чиқилади:

1) дидактиканинг олтин қоидаси нима?

2) педагогик жараённи тушунтира бера оласизми?

3) таълим тамойиллари таълим қоидаларидан фарқ қиладими?

4) коррекцион педагогика билан диагностик педагогиканинг ўзига хос ва фарқли хусусиятлари мавжудми?

5) инклюзив таълим нима?

6) ижтимоий педагогик фаолият деганда нимани тушунаси?

7) ижтимоий педагогик фаолият методикасига мисоллар келтира оласизми?

Хулоса қилиб айтганда, талабаларнинг рақамли кўникмаларини ривожлантиришда "Умумий педагогика" мустақил таълимни лойиҳалаштириш талаб этилади.

Фойдаланилган адабиётлар рўйхати:

1. Эссе ёзиш бўйича услубий тавсиялар. Esse yozish bo'yicha uslubiy tavsiya» BELLASHUV.UZ

2. Фақ Нима? Электрон ресурс: Faq Nima? | Tarmoq xavfsizligi 2023 (internetdaybook.com). Мурожаат санаси: 21.09.2023.

3. Викторина. Электрон ресурс: Viktorina — Vikipediya (wikipedia.org). Мурожаат санаси: 21.09.2023.

4. "Кредит модуль тизими ва ўқув жараёнини ташкил этиш" модули бўйича ўқув-услубий мажмуа. - Тошкент, 2020. - 149 б.

5. «Оила» энциклопедияси / тузувчилар: Ф.Акрамова, З.Билолова, И.Жовлиев - Т.: «Ўзбекистон миллий энциклопедияси» Давлат илмий нашриёти, 2019. - 2 4 0 б.

6. Хабдиева Светлана Руслановна ОСНОВНЫЕ ПОДХОДЫ К ФОРМИРОВАНИЮ ЦИФРОВЫХ НАВЫКОВ // АНИ: педагогика и психология. 2022. №3 (40). URL: